

Er is een Kindeke geboren

door C. M. van Hille-Gaerthé

(Bij de reproductie naar een schilderij van Fiorenzo di Lorenzo)

ER is een Kindeke geboren op aard' . . .
Zo wordt het gezongen in een eenvoudig, zeer bekend kerstliedje.
Er is een Kindeke geboren,

„'t kwam op de aarde en had er geen huis . . .”

Wij kennen het oude, prachtige kerstverhaal natuurlijk wel; toch zullen wij het elken Kerstmis wéér willen horen, als wij nog jong zijn, — ook als wij oude mensen zijn geworden.

En wij luisteren ernaar, hoe Joseph en Maria, vermoeid door de straten van Bethlehem lopen. Maria zit op den kleinen ezel, Joseph houdt het dier bij de halster en over zijn schouder draagt hij de weinige bagage — wat kleren en mondvoorraad — in een doek geknoopt. Zo trekken zij verder door Bethlehems nauwe straatjes, waar het al donker gaat worden. De nacht komt en Joseph heeft al zo dikwijls aan de deur van een herberg geklopt om onderdak te vragen, maar altijd was het antwoord: „Mijn huis is vol, alle bedden zijn besproken; er is immers volkstelling; daarom zijn hier zoveel mensen gekomen.

Dat weet Joseph wel, ook hij is daarom hier. Omdat hij tot het oude geslacht van Koning David behoort, is hij met Maria gereisd van het dorp Nazareth, waar zij wonen, naar Bethlehem, dat de stad Davids is.

Want zo had Keizer Augustus het bevolen: Ieder moest gaan naar de plaats, waarvan zijn geslacht afkomstig was.

Als Joseph weer heeft geklopt aan de deur van een herberg, waar geen plaats is, ziet de waard de jonge vrouw op den ezel zitten, zó stil, zó vermoeid, dat hij denkt: ik kan hen niet verder laten gaan, ik moet hen helpen.

„Binnen is geen plaats,” zegt hij tegen Joseph, „maar ik heb een stal, waar veel zacht hooi ligt; dat kunt gij gebruiken om een bed te spreiden, waar uw vrouw kan rusten; voor uw ezel is er plaats en voedsel, alleen mijn os staat er. Het is warm en heel rustig in de stal; ik zal u de weg wijzen.”

Achter den waard met zijn schommelende lantaarn gaan de anderen. Het is juist wat ze nodig hebben, rust en warmte, voer voor den ezel, een zachte ligplaats voor Maria.

De waard laat zijn lantaarn in de stal achter. Licht is er nu ook. En dan wordt in die nacht het Kindeke Jezus geboren.

Geen menselijk wezen weet er van, zullen Joseph en Maria gedacht hebben. Het is maar een stal, met weinig licht, waar niemand is dan het Kindje, met den vader en de moeder, de ezel-van-thuis en een vreemden os.

Dieren zijn altijd nieuwsgierig. In die nacht hebben zij niet geslapen; zij kijken met grote, zachte ogen over de voederbak naar al, wat daar gebeurt, hoe Maria het Kindje verzorgt, hoe Joseph heen en weer loopt, ze luisteren naar het nieuwe, vreemde geluid, het kreunen van het Kind. Nooit is er een kindje, zó klein, in de stal geweest.

Ambidding — Fiorenzo di Lorenzo

Niemand weet ervan. In de herberg slapen de waard, de waardin, de gasten. In Bethlehem slapen alle mensen. In de straten wordt geen stap gehoord.

Maar buiten op het veld . . .

Daar zijn herders, die in de nacht wacht houden bij de kudde. En terwijl zij gehuld in hun grote, warme mantels uitzien naar gevaar, dat de kudde bedreigt — want altijd sluipen er wilde dieren door de nacht — is er opeens een wonderbaarlijk licht aan de hemel, een zo stralend licht, dat de herders hun ogen beschutten moeten, om in die glanzende hemel te kunnen zien. En terwijl ze daar nog verbijsterd staan, horen zij de engelen zingen :

Eere zij God,
Vrede op aarde,
God heeft in mensen een welbehagen.

En dan is er een stem, die spreekt uit die hemel : Vreest niet, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal, namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heer, in de stad Davids.

Dan gaan de herders in de nacht naar Bethlehem. Als zij bij de stal komen, vinden zij daar Maria en Joseph en het Kindje. Een zo liefelijk Kindje, is het en zo wonderlijke dingen hebben de hemelse stemmen er van gezegd en gezongen, dat de herders in diepe eerbied neerknielen.

Met Kerstmis luisteren wij naar dit verhaal, zoals het ons verteld wordt in eenvoudige woorden of in de statige zinnen van de bijbel. En dan kijken wij naar een plaat van dit verhaal, een plaat, gemaakt naar een der beroemde schilderijen.

Wie reist door de wereld, wie museums gaat zien en belangrijke kerken, zal heel Europa door altijd weer schilderijen vinden, waarop de geboorte in de Kerstnacht is uitgebeeld. Honderden prachtige schilderijen bestaan er van het Kind, dat in de arme stal van Bethlehem geboren werd.

Er zijn er, waar alleen Joseph en Maria met hun Kind, den os en den ezel bijeen zijn. Er zijn er, waar de herders zijn binnen gekomen en waar de Koningen, de drie Wijzen uit het Oosten hun schatten komen brengen. Ze zijn eindeloos verschillend, maar wat men op alle schilderijen vindt, is de eerbied en de vreugde.

Een schildering van vreugde en eerbied is de reproductie, die in dit kerstboek is afgedrukt, een reproductie naar een schilderij van Fiorenzo di Lorenzo. Fiorenzo di Lorenzo was een Italiaan, die in de vijftiende eeuw leefde in Perugia.

Perugia is een kleine, mooie stad, die midden in Italië op een heuvel ligt. De schilder maakte dit schilderij voor een klooster en de mensen zijn er niet altijd voorzichtig mee geweest ; bovenaan loopt een barst, midden door de schilderij. Nu vindt men het zorgvuldig opgehangen in het museum van Perugia.

En wie het daar ziet, moet wel blijven staan en kijken en kijken, om al het heerlijks, wat ons hier gegeven is.

Joseph en Maria zijn hier volstrekt niet als arme reizigers uitgebeeld ; zij dragen over hun mooie gewaden lange afhangende mantels, die neervallen in sierlijke plooiën ; de uiteinden van die mantels van zachte stof zijn saamgevoegd en daarop ligt het Kindje, beschut tegen de kilte der stenen.

Eigenlijk zien wij maar weinig van de stal, niets dan de vloer en hier en daar een stukje muur en den os en den ezel, — zijn halster heeft hij nog aan. En dan iets van het dak.

Want de schilder heeft zoveel tegelijk te zeggen, dat een besloten stal geen ruimte genoeg voor hem had.

De herders toont hij ons, zoals zij van verre, heel klein, uitzien naar de hemel en luisteren naar den engel, die de blijde boodschap komt brengen. En dan laat hij ze trekken door de velden, en de lange weg gaan naar Bethlehem.

Op de drempel van de stal knielen zij neer in hun herdersmantels en hoge schoenen, in diepe eerbied. De herdershoeden hebben zij afgezet, de bid-dende handen heffen zij tot het Kind. De grote herdershond is meegekomen ; naar de wijze, waarop hij kijkt, moet het een oude hond zijn, een oude trouwe hond. Stil ligt hij tussen hen ; zo blijven zij op de drempel bijeen, daar, waar buiten de stal de kleine veldbloemen bloeien : meizoentjes, schermbloemetjes en het kaarsje van een uitgebloeide paardebloem.

Hoe diep is de eerbied van die forse mannen voor dit Kindje van enkele uren, voor die heilige groep, den vader, de moeder en alle engelen. Dit is, wat men zoveel op Italiaanse schilderijen ziet bij de geboorte van het Kind Jezus : de blijde engelen, die zingen van vreugde, die spelen op hun muziekinstrumenten, een gitaar, een kleine viool, snaarinstrumenten, waarop zij tokkelen met de vingers.

Eerbied en vreugde om Kerstmis, bloemen en muziek, wij weten er allen wel van.

Zo lang is dit alles geleden. Maar heel de wereld over, hebben mensen dit alles naverteld, schilders hebben in tedere en sterke kleuren de gebeurtenis uitgebeeld, componisten hebben ervan gezongen. En de eeuwen door is dit heerlijk doorgegeven van den enen mens op den andere.

En zo zien wij weer naar de afbeelding van deze lieflijke schilderij, waar na vijf honderd jaar de schilder ons vertelt van de engelen, die juichen van vreugde, van de herders en dieren, die gekomen zijn in de nacht, van al de liefde en zorg, die in de arme stal dit Kindeke omringen.

DE NEDERIGE GEBOORTE

OUD-NEDERLANDS LIED

Er is een Kindeke geboren op aard
't Kwam op de aarde voor ons allegaar.
't Kwam op de aarde en had er geen huis,
't Kwam op de aarde en 't droeg al zijn kruis,
't Kwam op de aarde voor ons allegaar,
En 't wenst ons allen een zalig nieuwjaar.